

In memoriam Radek Černoch (1986–2026)

Když jsem před lety jako student magisterského studia na Právnické fakultě Masarykovy univerzity poprvé usedl do lavic semináře římského práva, který tehdy ještě jako doktorand vedl Radek Černoch, nemohl jsem tušit, že se tento hluboce odborně zaujatý, soustředěný a důsledný vyučující stane rovněž mým školitelem v doktorském studiu a později i kolegou na Katedře dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. O to obtížnější je pro mne nyní psát tento nekrolog v souvislosti s jeho náhlým úmrtím dne 6. ledna 2026. V následujících řádcích bych proto chtěl vedle osobní vzpomínky připomenout především jeho profesní dráhu a odborný přínos, které zůstanou trvale přítomné v oboru římského práva, jemuž zasvětil celý svůj život.

Radek Černoch se narodil 29. července 1986 v Brně, kde také absolvoval středoškolské vzdělání na Gymnáziu v Elgartově ulici. Právnické vzdělání získal na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, na níž promoval v roce 2011. Již v průběhu svého vysokoškolského studia byl úzce spjat s Katedrou dějin státu a práva. Zde od roku 2009 působil jako pomocná vědecká síla a postupně se odborně profiloval v oblasti římského práva. Na fakultě nejprve působil externě, od roku 2017 pak jako odborný asistent. Věnoval se výuce římského práva ve všech formách studia, včetně výuky zahraničních studentů v programu Erasmus+. Na právnické fakultě se pak výrazně podílel také na přípravě a organizaci studentských moot courtů. Dlouhodobě patřil k hlavním spoluorganizátorům fakultních kol československého moot courtu v římském právu a podílel se i na moot courtu pořádaném ve spolupráci s Vídeňskou univerzitou, zaměřeném na *ius commune* a židovské právo. Vedle uvedeného se pedagogicky angažoval i v rámci výuky latinského jazyka na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity.

Odborný zájem Radka Černocho se od počátku soustředil na římské právo, především na římské právo dědické. Tuto odbornou orientaci předznamenala již jeho diplomová práce *Postavení dědice v římském právu*, kterou následně v roce 2013 prohloubil rigorózní prací *Lex Caecilia Didia a její odraz v judikatuře Ústavního soudu*. O dva roky později úspěšně obhájil také svou první disertační práci pod vedením Pavla Saláka s názvem *Quarta Falcidia a její odraz v pozdějším právu*, věnovanou římskoprávnímu institutu *falcidiánské kvarty*. Práce byla v roce 2025 vydána Masarykovou univerzitou také knižně.

V uvedené práci prokázal schopnost spojit detailní analýzu římskoprávních pramenů opřenou o vlastní překlady latinských textů. Zároveň zde sestavil ucelený obraz *falcidiánské kvarty* nejen jako historického konstruktů, ale jako promyšleného prostředku ochrany před přetížením pozůstalosti odkazy a jako nástroje vyvažování postavení dědice a odkazovníků. Vedle výkladu samotné *lex Falcidia* věnoval značnou pozornost i praktickým problémům výpočtu a aplikace kvarty ve vybraných situacích, jak je zachycují

především Digesta, přičemž sledoval i postupné rozšiřování obdobného pravidla na další instituty.

Významnou část díla tvoří také komparativní pasáže, v nichž autor vystihl právně-historické proměny institutu od pozdní antiky přes recepci až po jeho moderní odrazy v evropských právních řádech (zejména v Německu a ve Švýcarsku). Zvláštní důraz přitom kladl na domácí právní prostředí a na kodifikaci falcidiánské kvarty v občanském zákoníku z roku 2012. Důkladnou znalost falcidiánské kvarty, jejího smyslu a souvislostí následně uplatnil nejprve ve studii Praktický návod k výpočtu falcidiánské kvarty dle § 1598 NOZ, publikované v časopise Ad Notam (2015), později i při své účasti na komentáři k občanskému zákoníku v kolektivu vedeném Filipem Melzerem a Petrem Téglem (2024), v jehož rámci zpracoval také problematiku odkazu a souvisejících ustanovení.

Celkově lze odborné dílo Radka Černocho rozdělit do tří vzájemně propojených linií. První z nich tvoří problematika již zmiňované falcidiánské kvarty včetně institutu odkazu. Druhou linií představují práce věnované autonomii vůle zůstavitele, jejíž vyústění lze spatřovat zejména v publikaci Autonomie vůle zůstavitele podle občanského zákoníku

z historické perspektivy (2019), na které se podílel spolu s Pavlem Salákem a Ondřejem Horákem. Třetí linii pak tvoří texty, v nichž sledoval otisky římského práva ve středoevropském prostoru, ať už v podobě dílčích sond, nebo jako součást kolektivních výstupů. Do této oblasti zapadá i jeho podíl na publikacích přesahujících úzce vymezenou romanistiku, například účast na kolektivním díle Absolutní majetková práva z historicko-srovnávací perspektivy. Vybrané otázky (2017) či kapitola Latina v právní argumentaci et vice versa v monografii Právní argumentace (2024). Vedle romanistických a právněhistorických periodik přitom pravidelně publikoval i v časopisech zaměřených na současné právo, zejména v Ad Notam a v Právních rozhledech.

Charakteristickým rysem jeho odborné práce byla důslednost v zacházení s prameny a zdrženlivost vůči zjednodušujícím konstrukcím i interpretačním zkratkám. Římské právo pro něj nebylo pouze vzdáleným historickým základem moderních kodifikací, ale živou soustavou pojmů a institutů, které lze pochopit jen při pečlivé filologické i právně dogmatické práci opřené o původní texty. I proto měly jeho studie často velmi konkrétní, prakticky uchopitelný přesah, aniž by ztrácely akademickou přesnost.

Zvláštní místo v díle Radka Černochoa zaujímala též filologická práce. Vědom si toho, že bez hluboké znalosti latinského jazyka nelze římské právo zkoumat do hloubky, zahájil v roce 2011 studium latinského jazyka a literatury na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Zde postupně absolvoval bakalářský, magisterský i doktorský studijní program. Ve své bakalářské práci se zabýval užíváním vlastních jmen v názvech zákonů antického Říma a České republiky, diplomovou práci pak věnoval analýze latinského textu Testamentum porcelli, žertovné stylizace římské závěti. Svě druhé doktorské studium v oboru klasické filologie pak v roce 2021 završil obhajobou své další disertační práce s názvem Problematika překladu právních textů z latiny. Případová studie – 35. kniha Digest pod vedením Ireny Radové.

Zmíněné propojení právního a filologického vzdělání mu umožnilo podílet se i na českém překladu 35. knihy Digest. Za tento počín byl spolu s dalšími autory pod vedením Michala Skřejpka v roce 2020 oceněn rektorem Univerzity Karlovy Cenou Bedřicha Hrozného. Filologickou odbornost uplatnil také v oblasti antického divadla, které bylo jeho dlouhodobým koníčkem. Aktivně se podílel na činnosti Divadelního spolku Titivillus, jenž uvádí své inscenace mimo jiné také v latinském i řeckém jazyce. Vedle hereckého působení se Radek Černoch ve spolku angažoval také jako spoluautor českého překladu Plautovy komedie Curculio, za který v roce 2018 obdržel Cenu rektora Masarykovy univerzity a druhé místo v rámci Ceny Evalda Schorma.

Jeho mimořádná jazyková vybavenost, opřená především o výbornou znalost latiny a starořečtiny a zároveň o suverénní orientaci v hlavních moderních evropských jazycích (zejména angličtině, němčině, italštině, francouzštině a španělštině) jej bez nadsázky řadila mezi polygloty a přirozeně se promítala jak do jeho odborné práce s prameny, tak do jeho schopnosti aktivně se zapojovat do mezinárodního odborného života. Absolvoval badatelské pobyty mimo jiné na Università di Roma „La Sapienza“, na univerzitách ve Vídni, Heidelbergu a Boloni. Pravidelně vystupoval na mezinárodních konferencích (Krakov, Edinburgh, Regensburg, Toulouse aj.). V roce 2019 přednesl úvodní referát na zasedání Société Internationale Fernand de Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité. Byl také aktivním členem spolku Collegium junger Romanisten, který sdružuje mladé romanisty z německy mluvících zemí. V roce 2023 převzal hlavní organizační odpovědnost za

17. ročník setkání Treffen junger Romanisten, tedy klíčovou výroční akci tohoto spolku, a zasloužil se o to, že se tento ročník uskutečnil v Brně. Aktivně se angažoval také v Evropské společnosti pro právní dějiny, z.s., a pravidelně se podílel na recenzní činnosti pro časopis Journal on European History of Law, zejména u romanistických příspěvků.

Angažoval se rovněž v mezinárodních výzkumných projektech realizovaných ve spolupráci s Eötvös Loránd Tudományegyetem v Budapešti a Maďarskou akademií věd, mimo jiné na budování Computerized Historical Linguistic Database of Latin Inscriptions of the Imperial Age (LLDB) v rámci programu Momentum. V únoru 2025 pak zahájil třisemestrální výzkumný pobyt na bavorské Otto-Friedrich-Universität Bamberg jako člen týmu Petera Riedlbergera v rámci ERC projektu AntCoCo, zaměřeného na studium císařských konstitucí.

Vedle mezinárodního působení byl Radek Černoch pevně ukotven také v české a slovenské komunitě romanistů. Pravidelně se účastnil tradičních každoročních konferencí českých a slovenských romanistů, přičemž do odborné diskuse přispíval nejen svými referáty, ale i navazujícími publikačními výstupy ve sbornících a odborných periodikách, mj. i v rámci Právněhistorických studií. Nejen tím byl viditelnou součástí domácí romanistické komunity, ke které přispíval vlastní vědeckou prací, ale i pravidelnou aktivní účastí v odborné diskusi.

Předčasný odchod Radka Černocho znamená citelnou ztrátu nejen pro jeho nejbližší, ale i pro obor, jemuž zasvětil celou svou odbornou dráhu. Zanechal po sobě dílo, které svou pečlivostí, metodickou ukázněností a respektem k antickým pramenům přesahuje jeho krátký život, a které nepochybně zůstane trvalým odkazem tuzemské právní vědě, zejména pak české romanistice.

Non totus mortuus est!

Jan Kabát¹

doi: 10.14712/2464689X.2026.196

---

¹ Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra dějin státu a práva, e-mail: Jan.Kabat@law.muni.cz, ORCID: 0000-0001-6469-0491.